

כיצד העדים פרק ראשון מכות

ו.

עין משפט נר מצוה

בג א מ"א פ"ה מהלכות
עדות הלכה ג סמג
לאון ר"ג (ט"ז) פ"ב ס"ח
מה ספקין ד' ופ"י נ"א
ספ"ד ד' ה':
מד ב' ש"ס פ"כ הלכה
ג סמג ש"ס ע"ח
סמג:
בג א מ"ג פ"ב מהלכות
עדות הלכה ז'
בז ד מ"י פ"ב מהלכות
עדות הלכה ג סמג
עין ק' ע"ח מ"א פ"ה:
בז ה' ו מ"י ש"ס פ"ה
הלכה ג והלכה ד'
סמג לאון ר"ג ע"ח ע"ח
סימן לו ספקין ז':

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר ר'
יוסי: ג"כ ע"ל במוס' סוף
(ב) ד"ה ג' ד"ה דביני:
(ג) ד"ה לאסור וכו'
ו"ל דסבבה הוא דמיון:
(ד) ד"ה שמואל וכו'
דפרישתי לעיל. ג"כ ד"ה
א"ר יוסף: (ז) בא"ד
דמקשינן שלשה לשנים
לענין נמאל:

רבינו הגנאל

ואוקימי למתני' בזמן שק'
כחלן כל אחד מהן העיד
בתוך כדי דבור של חברו
דקיי"ה תוך כדי דיבור
כדיבור דמי וכאילו כולן
בבת אחת העידו ואינו
יכולים האחרונים לומר כי
הראשונים הן שהיבירוהו
ואנחנו לא נשמענו כלום:
כיון ששמענו מה שנים
נמצא אחד מהן קרוב או
פסול עדותן בטלה אף ג'
נמצא א' מהן קרוב או
פסול כו'. ואקשינן אי הכי
פסול כו'. ותקיים עדות לעולם
שהרי ההורג מגיד עם
העדים על ההורג והנה
הוא קרוב (ז) מבטל
העדו' ויבטל ההורג.
הדתי' בגון שבא והכהו
הבאת מות מאחוריו
ע"מ מכריז על הכהו כדי
להעיד אלא העדים הן
בלבד שראוהו הן
השפיעין עליו וכן הנרבע
כיוצא בו כשרבעו
מאחוריו ולא ראהו.
ואקשינן ההורג (הנרבע)
[והורבע] שאי אפשר
לומר שלא ראו א' וידו
יבטלו ותבטל העדות כולה
שהרי נכללו מקורן קרובין.
ואוקימי: על פי שנים עדים
או על פי שלשה עדים
יקום דבר במקימי דבר
הכתוב מדבר. לומר אם
נמצא מעבדי עדות קרוב
או פסול בטלה העדות
אבל בבבלי הדין לא.
מדוחינן לירבא הווא
הבאא פפרש טעמא דרבי
(שמעון) [שמעון] מניה
הדילכתא כחיותי סבירא
ליה. והאמר רבי במשנתו
בזמן שהתרו בהן אמר
רבא היכי אמרינן להו כלומר (אין) [אינון] דרך זו התראה ששנה במשנתנו. ואמר אמרינן להו איתנו שבא שמעמם
עיקה ורצתם רצתה מה היא ולא לעדות נקבעתם ונדומתם לכם וריתתם שוה הרג את זה או נדומתם לכם וריתתם שוה הלה
זהו כך וכך רמז א' כן את ריתתם מה יעשו שני אחיך שראו באחד שחרג את הנפש תבטל העדות בכך הן לא באו להעיד
אלא לראות בלבד. ועבר הדבר כי אין העדות מתבטלת אלא אם אומרים להעיד נתכוונו ותקבעו לכך ותמצא א' מאלו
שנותרו לעדות קרוב או פסול. ויש מי שמפרש כי בזמן ההגדה אומרים להן לראות באמת (אין) [אין] להעיד העדות באמת.
ויש על הפרוש הזה (ז) פירכא ולא תפצנו להאריך. אמנם הדבר שקבלנו מרבותינו הוא שפירשנו. וקיי"ל כדברי דאמר רב
נחמן הליכא רכבי ועוד דהא רבא מפרש לטעמיה. ודייקא מתני' בעדות ממון עדות על פה דומיא דעדות נפשות אבל עדות
בטור לא מפרשא הכא כל עיקר וקיי"ל בעדות בשטר תתקיים העדות בשאר וכדחוקיה דאמר בגמרא דגט פישט (ד' ע"ג):
מילאתו בקרובים (כ"ד ז') וכבר פירשנוהו במקומו:

אמר רבי (ז) יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות. פי' הקונטרס
משום דכתיב והצילו העדה דמלוה לנטל העדות בקל כדי
להציל הנפש וקשה לפירשו דל"כ דיני ממונות נילף מינייהו דהא
כתיב משפט אחד יהיה לכם ועוד לדדיני ממונות נמי כתיב ע"פ
שנים או ע"פ שלשה ונקיט ג' ל"ז

לכך פירש ר"י לדדיני נפשות שני
שפיר למילף משנים עדותן בטלה
משום דמה שנים כי נמלא אחד מהן
קרוב או פסול עדותן בטלה לגמרי
ומעתה אינה מועלת לכלום הלכך
צדשה נמי כולם נטלים לגמרי אבל
דדיני ממונות צדשנים נמי כי נמלא
אחד מהן קרוב או פסול השני אינו
נטל לגמרי דחייב לו צדעה לכך
(ז) [שלשה] נמי נמלא אחד מהן קרוב
או פסול תתקיים העדות בשאר עדים:
אמר רבא והוא שהעידו בולם
בתוך כדי דיבור. [פ"ה]
וצהא קאמר מהמניין דמאה כשנים
אזל אס העידו השנים ולאחר זמן
העידו האחרים הרי הן שמי כמי
עדים לכל דבר משמע דקאי אף לענין
קרוב או פסול וקשה דהא משמע
בסמוך לענין דין דקרוב או פסול
אינו תלוי צדעהו כמון כדי דיבור
אלא (ז) צדאית מעשה גמרה עדותן
אף כי העידו אחר מון כדי דיבור
דקאמר הכונן י"ל לכך נראה דלא
קאי רק אדין דעדים וזומנין דקאמר
עד שזומו כולם וצהא קאמר דוקא
כי העידו כולם כמון כדי דיבור דזה
היו עדות אחד וצביעין עד שזומו
אזל לענין נמאל

דיני נפשות. דכתיב (ו) והצילו העדה ומהדרין אזכותא: אחד דיני
ממונות. נמי עדותן בטלה: בזמן שהסרו צנן. וצדיני נפשות
כי אמרינן בטלה בזמן שהקרוב או הפסול נשתמך צדעות מתחלה
ליות מן המתריץ צדועי צדירה: **אזל אס לא הסרו צנן.** ולא
כוונת להיות עדים נצדכר לא בטלה
עדות האחרים נצדכל ראייתן של
אלו דמה יעשו שני אחין שראו עם
שלישי מן השוק צדאחד שהרג את
הנפש: **גמ' והוא שהעידו כולן**
כמון כדי דיבור. התם קאמר מהמני'
מאה כשנים אזל אס העידו השנים
ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן
כשמי כמות לכל דבר: **וגל אחד**
ואחד. התחיל להעיד כמון כדי דיבור
של סימונין של חזירו: **הכונן י"ל.**
לרבי יוסי דאמר אף צלל התרו שלל
תמיון להעיד הוא מניל את הנדון
מפני קורבה הרוב נמי י"ל את
הנדון שהרי גם הוא ראה והוא
קרוב אלל עדים: **נשהרגו מאחוריו.**
מתקיימין כל המקראות שמחייבין
את הרוצח ליהרג: **יקום דבר.** כתיב
צהאי קרא שעשאן לכולל כשנים
דהיינו העדים אזל לא צדועי הדבר:
היכי אמרינן להו. לקרוב פסול
למדקיינהו אס מתחלה לעדות נתכוונו:
מתני'

תורה אור השלם
1. לא יקום עד אחד
באיש לְכַל עוֹן וְלִפְרָא
חֲסֹאת בְּכָל חֻטְאֵי אִשְׁרָא
יִקְוֵא עַל פִּי שְׁנַי עֵדִים
אוּלַּע פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים
יִקְוֵא דְּבָרִי: דברים י"ט טו

גליון הש"ס
גמ' אחד דיני פטורות.
ע"י שבעות דף לה ע"א
מוד"ה א': תוס' ד"ה
אמר רבא וכו' אבל לענין
נמצא כו'. ע"י מהדרין לא
ע"א מוד"ה ע"ש:

מוסף רש"י
מבר נפחא. ר' יוחנן
דנקיז נר נפחא ב"ר אבא
ה"ש, כמו (צ"מ פה)
מלן עייל בר נפחא,
נראה למנוי דלפניו נר
ר' יוחנן הוה נפחא ולהכי
מקמי בר נפחא, וזאת
דלמפרעי נר נפחא על
שם יוסף (סנהדרין צו).
בריבי אומר. לא ידעין
מנן, אלל אחד גדול
דזרוו היה ועל שם כך
נקרא ברבי, כדלשון
כידל מעבדין צדעיון
(גב). אמר ר' אבהו
כרבי, כרבי (מלון כה).
ר' אלעזר הקפר כרבי
(תולדות יצ"א). הרגו. קודם
אשחזתו, אין בהרגין.
דכתיב כאשר זמם, ולא
כאשר עשה (שם, י"ב)
לע"כ ין ודברים י"ב.
שאין עונשין מן
הדין. מדון קל וחומר,
דיני ממונות ומות
עשה והלכות עבודה
ופסולי קדשים אפה
למ"ד מקי", אזל לא
אוהרתו ועושין (הגיה)
(א). שאין מהדרין מן
הדין, מקל וחומר, אם
על גת אפי שנת לאת
אלו הוסיף, על גת אפי
ואמו לא כל שכן (צ"מ)
כ"כ: אף על פי שאלהם
זן קל וחומר נמאלם,
אינה אוהרת ללא (פסחים
ד). תלמוד לומר

כולם אזל העידו ומקמתן כמון כדי דיבור ונקמתן אחר כדי דיבור א"כ הוה שמי כמות ולא צביעין עד שזומו כולם אזל לענין נמאל
אחד קרוב או פסול אף אס נמאל מהשי שהעידו לאחר כדי דיבור עדותן בטלה וז"ל ויש לומר שנה ושנה דרוקא גבין נמאל אחד
מהן קרוב או פסול חשיב כחד עדות שהעידו לאחר כדי דיבור משום שסא אומרים אמת א"כ עדותן התחיל מראיה שהם וראיה
שהם אמת צבת אמת עם העדים אזל צדעים וזומנין שאינן אומרים אמת אס כן לא נא עדותן אלל כשעידו צבית דין ויזון דלה העידו
צבת אמת רק לאחר כדי דיבור לא חשבינן כחד עדות כן נראה למש"ח: **א"ל מועתה הרוג יצי"א.** פירוש שהוא צעל דין אי נמי
מפני שהוא שונא ושונא פסול לעדות [ועיין מוס' יצמנת סה. ד"ה הוא וכו' צדאיתן]: **נרבע יצי"א.** מפני שהוא שונא של רוצעו צעל
ואנסו ולא נראה דהא מוכח פ"ק דסנהדרין (דף ט: ו) דנרבע לאנסו כשר לעדות ויש ליישב דמנרבע לרזונו פריך דצהי איירי קרא
דכתיב ומתו גם שניהם דהיינו צרזון ולהכי פריך י"ל הנרבע אפילו יש עדים הנרבע צדכר ולא מפני ששונאו כיון שהוא לרזונו אלל
מפני שהוא א' קרוב לעזמו וקשה דצמסקת סנהדרין (סס) אמרינן פלוני רצעני לרזונו הוא ואחר מנטרפין להרגו וי"ל דהי מילי כי ליכא
הסדומא מעלמא דרבעו לרזונו וליכא צדמותא אלל מהוא ענמו ואחר וכן פלגין לדיצוריה דלגבי ידיה לא מהימנין לה דקרוב הוא
אלל ענמו אלל הכא דלרבע עדים שנרבע לרזונו ומעדותו נקרא רשע ופסול לעדות וז"ל או צריכין לעדותו כלל ועוד אמר ר' יוסף
צכור שור דפריך הכי נרבע שהוא קרוב לרבע י"ל וכן הרוב שהוא קרוב להורג י"ל: **הי"ב אמרינן להו.** קאי אדיני ממונות צדשמה
אדיני נפשות לא קשה היכי אמרינן כו' דניחוי אן אס התרו צו הקרוב ופסול אס לאו אלל פריך צדיני ממונות דליכא התראה:
לאסהודי איתרו. קשה דאס כן לא יהרג אדם לעולם דהקרובים יצואו ויאמרו לאסהודי איתנו ופירש רבינו חיים כהן דאמרינן
לעדים כשרים לאסהודי עם הפסולין איתנו או למיחוי איתנו צלל הפסולין ואי אמרי הכשרים למיחוי איתנו צלל הפסולין
או לא הוה עדותן בטלה אפילו אס נמאל אחד מהן קרוב או פסול אזל אי אמרי לאסהודי איתנו עם הפסולין הוה עדותן בטלה ומכל מקום
תימא קצת היחך יהיו גם העדים כשרים אמניס לומר לאסהודי איתנו כדי לנטל העדות הוה ליה כחוזר ומגיד כיון שכבר העידו וי"ל
דקצת (ז) דליון צדאין לצידי דין עם הכשרים כעשוי נראין הדברים שמתחלה כולהו לאסהודי קא אתו דהוכיח סופן על מחלתן:
שבואל אומר הרבה ברבי יוסי. קשה היחך מלני דיינו ורגליו כשמותין ג"ט עם צדעמנד קרובים והיה לנו לומר דעדות הכשרים בטל
והאי דומיא דיני נפשות דשרינן אשת איש שיש צה מימת צית דין וטעם דפרישתי לעיל (ז) גצי עדות נפשות שיך נמי צגט וגם
לרבי נמי קשה שפעמים יתכוין אחד מן הקרובים להעיד לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי לא אמרו דעדותן בטלה אלל דוקא צדותן שמעדיים צפי צ"ד
אלל צדכל ראייה לחודה לא וז"ל מ"א פריך הרוב י"ל והא אינו הולך להעיד צבית דין ואומר ר"י דודאי מתחלה היה סבור שה"ס
לרבי יוסי כי נמי אינן צדאין להעיד צ"ד עדותן בטלה ומשני במקמי דבר הכתוב מדבר כלומר כצדאין לקיים הדבר צבית דין אמר רבי יוסף
נמאל אחד מהן קרוב או פסול דעדותן בטלה ואס תאמר א"כ מ"א פריך לעיל מה יעשו שני אחין וכו' והלא אין שום חששא אס לא יצאו להעיד
צבית דין כדפרישתי ויש לומר משום דפעמים שלא ידע זה צוה ויעיד האחד אע"פ שכבר העיד אחיו צ"ד ואפילו אירע לאחר כדי
דיבור מכל מקום עדותן בטלה משום דמקשינן שלשה עדים (ז) נמאל קרוב או פסול צוה אחר זה אע"פ דלענין הומא צביעין מון כדי דיבור:

(א) נראה דל"ל והנה הוא קרוב אלל ענמו יבטל העדות וכו' (ב) כדפרישתי כ' ענאלה מפי ר"מ ו"ל כפי' הוא וז"ל: (ג) דברי ר"מ אלו
מואלתו כתיב המניין וכו'.